

મંગળવાર, તા. ૬-૬-૨૦૨૩

બદલાતા હવામાન સામે પાકને રક્ષણ આપવા જરૂરી છે સીસ્ટોગોલ દાણાદાર ખાતર

ડો. ટોલરિયા
કૃષિ વૈજ્ઞાનિક

છેલ્લા વર્ષોમાં હવામાનમાં સતત બદલાવ થઈ રહ્યો છે ત્યારે ગુણવત્તા સભર અધિક ઉત્પાદન લેવું એ એક સમસ્યા છે અને આ માટે સતત સંશોધન દ્વારા હવામાનના બદલાવ સામે પાક ટકી શકે તે માટે સંશોધનાત્મક અખતરાના પરિણામોથી એવું નક્કી થયું છે કે જો પાક વાવતા પહેલાં જમીનમાં દરિયાઈ વનસ્પતિના અર્કમાંથી નિર્મિત સીસ્ટોગોલ દાણાદાર ખાતર વાપરીએ તો પાકને હવામાનના બદલાવથી થતી વિપરીત અસરોથી બચાવી શકાય છે.

આ સીસ્ટોગોલ દાણાદાર એ જમીનમાં રહેલા ફાયદાકારક જીવાણુઓ માટે ખૂબ જ સારો ખોરાક છે જેથી જમીનમાં જીવાણુની સંખ્યામાં વધારો થાય અને આ જીવાણુઓ જમીનમાં રહેલા પોષકતત્ત્વોને છોડ લઈ શકે તેવા સ્વરૂપમાં બદલાવ કરતાં પાકને પુરતું પોષણ મળે છે. છાણીયુ કે દેશી ખાતરનો વપરાશ ઘટવાથી જમીનના જીવાણુઓને ખોરાક મળતો નથી ઉપરાંત રાસાયણિક ખાતરના વપરાશથી જમીનના ફાયદાકારક જીવાણુ તથા અળશિયાનો વિનાશ થઈ રહ્યો છે ત્યારે આ સીસ્ટોગોલ દાણાદાર ખાતરને જમીનમાં આપવાથી જીવાણુની સંખ્યા જળવાઈ રહે છે. સીસ્ટોગોલ દાણાદાર ખાતર એ દેશી ખાતરનો ઉત્તમ વિકલ્પ છે જેનાથી જમીનનું પ્રત અને પોત (બંધારણ) સુધરે છે માટે ખેડૂતમિત્રો એ રાસાયણિક ખાતર

ઓછું કરી તેટલી જ કિંમતનું સીસ્ટોગોલ દાણાદાર રાસાયણિક ખાતર સાથે મિશ્રણ કરી જમીનમાં પાયાના ખાતર તરીકે આપવું જોઈએ. સીસ્ટોગોલ દાણાદાર ખાતર પ્રતિ એકર ૫ કિલો પ્રમાણે જમીનમાં આપવાથી ચોક્કસ પરિણામ મળે છે. છેલ્લા બે-ત્રણ વર્ષ દરમિયાન ના વાતાવરણના બદલાવ સમયે જે ખેડૂતમિત્રો એ કપાસ કે મગફળી કે અન્ય પાકોમાં સીસ્ટોગોલ ખાતર વાપરેલું છે તેવા ખેડૂતોના પરિણામો મુજબ જો સીસ્ટોગોલ વાપરેલું હોય તો વધુ વરસાદ થાય તો પાકને વધુ પાણી સામે પણ બચાવે છે અને ઓછો વરસાદ થાય તો પણ પાકને લાંબા સમય સુધી ટકાવી રાખે છે. ઉપરાંત ખેડૂતોનો અનુભવ છે કે સીસ્ટોગોલ દાણાદારના ઉપયોગથી પાક (જુઓ પાનું ૨)

ચાલુ વર્ષે કપાસ બિયારણ અંકુર પુષ્કરની ખેડૂતોમાં વધારે માગ

સુશીલ રાઉટ

ગુજરાત તથા સૌરાષ્ટ્ર વિસ્તારમાં ચાલુ વર્ષે અંકુર કંપનીનું કપાસ બિયારણ અંકુર પુષ્કરની ખેડૂતોમાં વધારે માગ છે. જેનું કારણ છે ગયાં વર્ષે બહુ બધી કંપનીઓની વેરાયટીનું વાવેતર ખેડૂતોએ કર્યું હતું પરંતુ ખેડૂતોનો અનુભવ છે કે અંકુર પુષ્કર વેરાયટીના ગુણ બાકી વેરાયટી કરતા અલગ છે. અંકુર પુષ્કર: ઊંચો વધતો છોડ છે અને આમાં નજીક નજીક એકસમાન જીંડવા લાગે છે. છોડ પર ૨૦૦થી ૨૫૦ જીંડવા તૈયાર હોવા છતાં છોડ નમતો નથી કે ડાળ ભાંગતી નથી અને વજનદાર કપાસની ફાટ ખૂબ જ સારી આવે છે. ચૂસિયા જીવાત

સામે સહનશીલ છે. એકસમાન વધારે જીંડવા ધારણ કરવાની ક્ષમતા રાખે છે. બીજી વેરાયટી કરતા ઉત્પાદન વધારે આપવાની ક્ષમતા હોવાના કારણે ખેડૂતોમાં અંકુર પુષ્કર વેરાયટીની પસંદગી કરી રહ્યા છે. ગયા વર્ષે અંકુર કંપની દ્વારા ગુજરાતમાં ૨૫ હજાર પેકેટનું વેચાણ કરવામાં આવ્યું હતું. તે આ વર્ષે ૧૦ ગણ વેચાણ થશે. જેનું કારણ છે, દરેક વિસ્તારમાં ખેડૂતોએ વાવેતર કરેલું હતું તે બધા જ ખેડૂતોના અભિપ્રાય પુષ્કર માટે ખૂબ જ સારા આવ્યા છે, એટલે કે સૌથી વધારે ઉત્પાદન અંકુર પુષ્કરમાંથી ખેડૂતોએ લીધેલું છે. આ માટે જ ખેડૂતોમાં ચાલુ વર્ષે પુષ્કર બિયારણ વાવવા માટે ખૂબ આગ્રહી છે અને ખેડૂતોએ એડવાન્સમાં બિયારણ લેવાનું ચાલુ કરી દીધેલું છે. કંપની વતી ખેડૂતોને વિનંતી છે જે ખેડૂતોનું બિયારણ લેવાનું બાકી રહી ગયું હોય તે વહેલા તે પહેલા ધોરણે (જુઓ પાનું ૨)

કઠોળના વધતા ભાવ અડધા સાગા ૧૧નું વાવેતર ખેડૂતો માટે નફાકારક નિવડશે

પ્રવિણભાઈ રામોલીયા

છેલ્લા ઘણા વર્ષોથી અડધની ખેતીમાં સાગા ૧૧ એક અડીખમ જાત તરીકે ઉભરી રહી છે. આગામી ચોમાસામાં તેનું વાવેતર બહોળા પ્રમાણમાં થવાની શક્યતાઓ છે. જો ચોમાસુ વરસાદ નબળો અથવા મોડે થી આવશે તો તેનું વાવેતર અનેક ગણો વધી જશે. તેની ખેતી લાગઠ અને આંતરપાક એમ બન્ને રીતે થાય છે. અડધસાગા ૧૧ની ખેતી પણ ખુબ સરસ રીતે કરી બહોળા પ્રમાણમાં તેનું વાવેતર આંતરપાકપદ્ધતિઓ મા થયું. ઉત્તર ગુજરાત માં મહેસાણા, પાટણ, રાધનપુર, બનાસકાંઠા, સાબરકાંઠામાં ખેડૂતોએ સાગા

૧૧ને દિવેલા સાથે આંતરપાક મા અપનાવી લીધા. આંતરપાક તરીકે અડધસાગા ૧૧ની ઉપજ તો સારી આવીજ પણ સાથે સાથે જમીન સુધરતા તેના મુખ્ય પાક દિવેલાની પણ ઉપજ વધી. અડધની ઉપજ દિવાળીએ આવી જતા વહેલા રોકાણ છુટ્ટથયુ અને ખેડૂતોને બજાર ભાવ સારો મળતા નહો પણ વધ્યો. આવી જ રીતે અમદાવાદ, સુરેન્દ્રનગર, મહીસાગર, અરવલ્લી, પંચમહાલ જિલ્લાઓમાં અડધસાગા ૧૧ને ખેડૂતો એ તુવેર, દિવેલા અને કપાસની વચ્ચે આંતરપાક તરીકે વાવી ટુંકી જમીનમાં પણ એક સીઝનમાં એકી સાથે બે પાકની ઉપજ લીધી. થોડી મહેનત અને ખર્ચ વધ્યો પણ તેની સામે અનેક રીતે નહો વધતા ખેડૂતો આંતરપાકની ખેતીને કાયમી બંધ બેસતી કરી લેશે. દક્ષિણ ગુજરાત માં અડધસાગા ૧૧ને લાગઠ વાવે છે તો સૌરાષ્ટ્ર માં બન્ને રીતે જેને જેમ ખેતીમાં

લાગુ પડતું હોય તેમ અડધ સાગા ૧૧ને વાવી રહ્યા છે. કેટકેટલીય જગ્યાએ તો અડધ સાગા ૧૧ને આંતરપાક તરીકે બાગાયત માં અને ઉભરી મગફળી માં પારેપારે પણ વાવેતર કરી રહ્યા છે. ટુંકમાં અડધસાગા ૧૧ જેવી સુધરેલી અધિક ઉપજ આપતી જાત આવે તો આપણા ખેડૂત તેને અપનાવવામાં પાછા પડે તેમ નથી. જાતની ખાસિયત પ્રમાણે તેનો ઉપયોગ કરવાની તરકીબ પણ શોધી કાઢે અને સાથે ખેતી ખર્ચ થોડો ઘણા વધારીને પણ ઉપજ નહો વધારે છે. આ વર્ષે સરકારે આપેલ ટેકાના ભાવથી અડધમાં બજાર ઉચી રહેતા ખેડૂતોને એ પણ એક વધારાનો લાભ મળેલ. આ વર્ષે લગભગ બધી જગ્યામાં બજાર ઉચી છે. દિવેલા, કપાસમાં તો વાત જ નહી પૂછો. ખુબ સારી બજાર છે. માટે એની ખેતી તો કરવી જોઈએ પણ સાથે આંતરપાકની ખેતીને (જુઓ પાનું ૨)

વર્ષોથી ૨૫ લાખ ખેડૂતોનો વિશ્વાસ એટલે કાવેરી કપાસ

જાદુ - એટીએમ અને KCH-111 કપાસ બીજ
ગુજરાતનાં ખેડૂતોનો અવાજ, બધા કપાસ કરતાં અલગ જ...
કાવેરી સીડ્ કંપની લી. સિકંદરાબાદ

શું તમે મગફળીમાં ઉગસૂકના રોગથી પરેશાન છો ?

ખેડૂત મિત્રોએ મગફળી માટે ચિંતા કરવાની જરૂર નથી, બાયરના એવરગોલ એક્સટેન્ડ + ગોથોથી બીજ માવજત કરી વાવેતર કરો અને નિશ્ચિત બનો. બાયરના એવરગોલ + ગોથોથી મગફળીના પાકમાં થતા ફાયદા : ૧ એવરગોલ+ ગોથોથી ઝડપી અને સારો ઉગાવો થાય છે અને મગફળીના પાકની સ્વસ્થ શરૂઆત થાય છે. ૨ એવરગોલ + ગોથોથી મૂળનો તંદુરસ્ત વિકાસ જોવા મળે છે. ૩ ઉગતા છોડને ચૂસીયા જીવાત તેમજ જમીનજન્ય જીવાતોથી બચાવે છે. ૪ એવરગોલથી કાળીકૂગ, સ્કલેરોટિયમ, રાઈઝોક્ટોનિયાથી આવતા સુકા સામે રક્ષણ મળે છે. ૫ બાયોટિક અને અબાયોટિક તણાવ સામે- તણાવ ક્વચ પૂરું પાડે છે. ૬ એવરગોલથી છોડની મહત્તમ સંખ્યા જળવાય છે. ૭ એવરગોલ + ગોથોથી મગફળીના ઉત્પાદનમાં વધારો થાય છે. પ્રમાણ : ૧ મિલિ એવરગોલ + ૨ મિલિ ગોથો + ૭ મિલિ પાણીને ૧ કિગ્રા મગફળીના બીજને ૫૮ આપી વાવેતર કરો. "એવરગોલ"થી બીજ રહે ફિટ, પાક ઉગે ફાસ્ટ, ખેડૂત આવે ફાસ્ટ" ખેડૂતોના બીજની માવજત અતિ મહત્વની છે અને તેમાં પણ સૌરાષ્ટ્રના હજારો ખેડૂતો દર વર્ષે મગફળીનું મોટાપ્રમાણમાં વાવેતર કરે છે. તે ખેડૂતોનું બિયારણ અને પાક સમૃદ્ધ બને અને ઉત્પાદન ધાર્યું મેળવી શકે તે માટે બાયર કંપનીએ આવનારા રોગો સામે બિયારણને સુરક્ષિત કરવા એવરગોલ એક્સટેન્ડ અને ગાઉચોની ભલામણ કરી છે.

ખેડૂત મિત્રોની પહેલી પસંદ મંગલમ્ બીયારણ

હા. કપાસ અભય-૫૫૧   **રીસર્ચ તલ MSC-66**   **રીસર્ચ દિવેલા MSC-55**   **રીસર્ચ જીરૂ MSC-5**   **હા. વરીયાળી વોલીના**   **રીસર્ચ મગ MSC-77**

કપાસ ના પાકમાં વિક્રમી ઉત્પાદન માટે સર્વોત્તમ ગુણવત્તાવાળી જૈન ડ્રિપ અપનાવો

હાલની પરિસ્થિતિમાં ડ્રિપ પદ્ધતિ ન હોય તો ખેતી કરવી મુશ્કેલ છે ત્યારે...
જૈન ડ્રિપ પદ્ધતિ ન હોય તો આપનું રોકાણ પાણીમાં જાય...
ડ્રિપ પદ્ધતિ પૂરી પાડતા કેટલાક ઉત્પાદકો માત્ર અમુક ભાગ જ બનાવે છે, અને બાકીના ભાગ બહારથી ખરીદી કરી પૂરા પાડે છે. ઘણીવાર તો માત્ર એક જ નબળા ભાગને કારણે સમગ્ર સિસ્ટમ નિષ્ફળ જાય તેમ પણ બને છે. આમ પહેલી નજરે સસ્તી લાગતી વાત લાંબા ગાળે મોંઘી સાબિત થાય છે. જૈન ટપક પદ્ધતિમાં આધુનિક ખેતી માટે જરૂરી તંત્રજ્ઞાનનું અને સાર-સંભાળનું માર્ગદર્શન પણ આપવામાં આવે છે. જેથી ખેડૂતને જૈન ડ્રિપ પદ્ધતિમાં કરેલા મૂડી રોકાણનો પૂરોપૂરો લાભ મળી રહે છે.

જૈન ટપક અપનાવવા નીચેના અમારા અધિકારીનો સંપર્ક કરો.
ઓફીસ : સૌરાષ્ટ્ર અને કરચ માટે - ૯૪૨૬૭ ૨૪૫૩૨, ૯૪૨૬૫ ૧૧૪૦૧, બોટાદ - ૯૪૦૯૧ ૦૪૯૭૬, ભાવનગર - ૯૪૦૯૩ ૦૩૬૨૭, અમરેલી - ૯૪૨૯૮ ૯૬૩૧૧, રાજકોટ, મોરબી, સુરેન્દ્રનગર - ૯૪૦૯૧ ૦૪૯૭૭, જામનગર, પોરબંદર, દ્વારકા, જુનાગઢ, ગીર સોમનાથ - ૯૪૨૭૩ ૧૩૦૬૬, કરચ - ૯૪૦૮૭ ૦૭૪૫૪

Vitavax

જેમ દરેક બાળકને પોલીયોની રસી તેમ દરેક બીજને વિટાવેક્સ પાવર ની રસી

વિટાવેક્સ પાવર
CARBON 37.5% + THIAMINE 37.5% WS

અને બનાવો તમારા દરેક બીજને દમદાર વિટા-બીજ

માત્રા : ૨-૩ ગ્રામ/કિગ્રા બિયારણ

વધુ માહિતી માટે સંપર્ક કરો : 1800-102-1022

Global Gateway Towers, Near Guru Dronacharya Metro Station, MG Road, Gurugram -122002, Haryana, Tel. : +91-124-434 5000, E-mail: headoffice@dhanuka.com, Website: www.dhanuka.com

Dhanuka Agritech Limited

જૈન ઇરિગેશન સિસ્ટમ્સ લિ. બીજો માળ, અમીન ચેમ્બર્સ, ૮૫-બી, સંપતરાવ કોલોની, પ્રોડક્ટીવીટી રોડ પાસે, વડોદરા - ૩૯૦૦૦૫, ઇમેઇલ: jain.girdhar@jains.com, વેબસાઇટ: www.jains.com